

MENŠINY - DEFINÍCIE

PhDr. Imrich Vašečka

DRAFT
20. 2. 2005

Zrejme sa nenájde nikto, kto by očakával, že existuje jedna definícia menšiny, ktorá všetko vysvetľuje a ktorú všetci akceptujú. Pravdou je skôr opak. Sociálne javy a procesy totiž neexistujú tzv. objektívne, mimo záujmy a činnosť ľudí. Ľudia ich v závislosti od svojho sociálneho postavenia a kultúrnej výbavy vo svojej činnosti rôzne vnímajú, rôzne interpretujú, zaujímajú k nim rôzne postoje a na základe toho rozdielne konajú. Nie inak je to aj v prípade sociálnych javov a procesov, ktoré súhrnne nazývame problematika menšín. V súlade s tým môžeme známe definície menšín a prístupy k nim zoskupiť podľa perspektívy, z ktorej sa na ne pozerá a z hľadiska účelu – pre jej ochranu a rozvoj.

I. Pojem menšina¹ z perspektívy záujmov rôznych skupín

Ak na pojem *menšina* pozeráme z perspektívy záujmov rôznych skupín, môžeme hovoriť o troch čiastočne sa prekrývajúcich typoch pohľadov. O tzv. *objektívnej perspektíve*, ktorá sa snaží vidieť problematiku cez vedecký opis, o *perspektíve sociálno-kritickej*, ktorá pozerá na problematiku očami príslušníkov menšiny, čiže z perspektívy diskriminácie a znevýhodnenia, o *perspektíve občianskej*, ktorá vidí problematiku z perspektívy rovnosti všetkých občanov pred zákonom bez zohľadňovania ich špecifických črt a je blízka skôr pohľadu dominujúcej majority.²

Perspektíva objektívna - vymedzenie pojmu menšina prostredníctvom vedeckého opisu a pre potreby poznávania.

Ako jeden z prvých definoval pojem menšina Louis Wirth (1945: 347). Jeho definícia sa stala východiskovou pre tie čo nasledovali. Za menšinu považuje skupinu ľudí „ktorí sú vzhľadom na svoje fyzické alebo kultúrne znaky odlišovaní od iných v spoločnosti v ktorej žijú, a to preto, aby sa k nim odlišne a nerovnako pristupovalo, a ktorí preto sami seba považujú za objekty kolektívnej diskriminácie.“

Táto definícia uvádza najdôležitejšie znaky menšiny - stigmatizujúci a nerovnaký prístup zo strany majority a pocit skupinovej diskriminácie na strane minority. Znamená to, že podľa Wirtha menšina nie je menšinou pretože je menej početná ako väčšina, ale preto, že väčšina nad ňou dominuje spôsobom, ktorý menšina považuje za diskriminačný.

Za vyvážený pohľad na to, čím sa vyznačuje menšina a čím vzťah menšina - majorita, možno považovať dnes už takmer 50 rokov starú definíciu Wagleya a Harrisa (1958).

¹ Hovoriť o menšine a o väčšine ako o kompaktných skupinách nie je možné. Väčšina nie je homogénna, je diferencovaná do rôznych skupín, ktoré sa za určitých okolností môžu dostať do pozície menšiny.

² Je symptomatické, že slovenskí nacionalisti, tak ako akýkoľvek iní nacionalisti, považovali preferovanie demokracie a občianskeho princípu pred princípom národným za zradu národných záujmov iba do 1. januára 1993, do vzniku samostatnej SR. Po tomto dátume si občiansky princíp a demokraciu vysvetľovali ako rovnosť občana pred zákonom, jeho právo voliť a povinnosť podriať sa politickým rozhodnutiam aritmetickej väčšiny. V multietnickom ale etnicky organizovanom spoločenstve Slovenska to znamenalo podriadenie národnostných a etnických menšín politickej vôli väčšinového národa.

Menšinu definujú [podľa Simpsona a Yingera (1965: 17), tak, ako to uvádza H. Tajfel (1995: 7)]:

„(1) Menšiny sú podriadené časti komplexných štátnych spoločenstiev; (2) menšiny majú zvláštne fyzické alebo kultúrne črty, ktoré sú dominantnou časťou spoločnosti nízko hodnotené; (3) menšiny sú jednotky vyznačujúce sa sebauvedomením, spájajú ich osobitné črty, ktoré majú ich členovia a osobitné znevýhodnenia, ktoré prinášajú tieto črty; (4) členstvo v menšine sa prenáša zákonom dedičnosti, ktorý spája nasledujúce generácie dokonca aj vtedy, keď chýbajú ľahko rozlíšiteľné osobitné kultúrne alebo fyzické črty; (5) príslušníci menšín majú tendenciu dobrovoľne alebo z nutnosti uzatvárať manželstvá v rámci skupiny.“

Táto definícia hovorí o niektorých skutočnostiach, ktoré zasluhujú viac pozornosti.

Ad 1. O menšinách možno hovoriť iba vo vzťahu k makroštruktúre akou je globálna spoločnosť (v našom prípade ide o spoločnosť, ktorú tvoria občania ČR). Pritom platí, že menšina je v podriadenom postavení.

Znamená to, že menšina nie je menšinou pre svoj menší počet, ale preto, že väčšina nad ňou dominuje - mocensky, organizačne, kultúrne a sociálnym postavením svojich členov. To ale znamená, že dominujúca majorita má možnosť menšinu diskriminovať, páchať na nej násilie. Podriadené, nedominantné postavenie v makroštruktúre a tým m o ž n o s ť byť diskriminovaný, byť vystavený riziku násilia sú znaky, ktoré z danej skupiny robia menšinu. Bez týchto znakov nie je možné hovoriť o menšine. Početnosť nie je podstatná pre odlišenie menšiny a väčšiny, nižší počet je ale spravidla sprievodným znakom skupiny, ktorá je v menšinovom postavení. Inými slovami, sociologický význam menšiny nie je totožný s významom matematickým. Pre zdôraznenie toho, že početnosť "nerobí" menšinu menšinou, je výstižnejšie hovoriť o menšine a dominujúcej časti spoločnosti, a nie o menšine a väčšine.

Ad 2. Znaky, o ktoré sa opiera menšinový status, majú charakter kultúrnych znakov, a to aj vtedy, keď ide o znaky fyzické (farba pleti, tvar nosa, hlavy a pod). Fyzické znaky sa stávajú zvláštnymi a takými ktoré človeka vydeľujú nie preto, že existujú, ale preto, že im spoločnosť prisudzuje takýto význam. Mechanizmus vydeľovania INÝCH a vydeľovania SA, na základe napríklad aj fyzických znakov, je normálnou súčasťou skupinotvorného procesu. Ale to, čo z jedných ľudí robí príslušníkov menšiny a z iných dominujúcej majority je spájanie týchto znakov s určitými vlastnosťami - niektoré s negatívnymi, iné s pozitívnymi. Ide teda o proces kategorizácie a stigmatizácie, ktorý ľudí s negatívne hodnotenými znakmi zaraďuje do menšiny a legitimizuje tak ich marginalizáciu, alebo vylúčenie zo spoločnosti. A ľudí s pozitívne hodnotenými znakmi zaraďuje do dominujúcej majority. O tom, ktoré znaky budú ako hodnotené rozhoduje samozrejme dominujúca majorita. Stretávame sa tu s problematikou stereotypov, predsudkov, netolerancie, s problematikou obetného baránka a perzekučných stereotypov.

Ad 3. Subjektívna deklarácia príslušnosti k menšine je pre jej existenciu veľmi dôležitá. Menšina neexistuje bez vedomia svojich členov, bez vedomia toho, že majú spoločnú identitu označovanú ako MY, ktorá ich odlišuje od ONI, od majority.

Pre existenciu menšiny je subjektívna deklarácia príslušnosti k menšine však menej dôležitá ako dôsledky marginalizácie a exklúzie členov menšiny zo spoločnosti. Menšina sa začína sebaobranne uzatvárať a narastá v nej pocit skupinovej diskriminácie, ale tiež vnútroskupinovej solidarity. Menšina si tak do svojej kolektívnej pamäti a identity zabudováva tiež reakciu na to, že jej majorita vydeľuje, resp. kedysi vydeľovala menšinové

postavenie. Má to podobu mýtov, vlastného výkladu historických udalostí a pod.³ Výsledkom môžu byť v identite menšiny aj majority zabudované predsudky a intolerancia.

Ad 4. Členstvo v menšine sa dedí a dedí sa predovšetkým kultúrne, nie biologicky.⁴ Znamená to dve veci. Menšina je z hľadiska času svojho trvania skupinou dlhotrvajúcou, čiže trvá dlhšie ako život jednej generácie jej členov. Každá menšina má preto rozvinuté mechanizmy ochrany, rozvíjania a odovzdávania svojho kultúrneho dedičstva a svojej identity ďalším generáciám. Sú to mechanizmy, ktorými zabezpečuje kontinuitu svojho trvania. Prijímanie akýchkoľvek významnejších zmien, ak nemajú ohroziť jej identitu a stabilitu ako skupiny, musia preto trvať dlhšie ako jednu generáciu, aby menšina ich dokázala integrovať do svojej identity.⁵ A po druhé, menšinovosť (ako znak dedený kultúrne) označuje status skupinový, nie individuálny a jednotlivci sa ho nemôžu ľahko a svojvoľne zbaviť. Príslušnosti k menšine sa jej členovia môžu zbaviť iba vtedy, keď majorita aj menšina prestanú určité znaky považovať za znaky menšinovosti (napríklad, keď sa farba pokožky, alebo nejaký iný antropologický znak stane neutrálnym znakom). Ak sa tak nestane a príslušník menšiny vydelenej na základe daného znaku sa rozhodne menšinu opustiť, tak možno očakávať, že sa pre obidve skupiny stane zradcom a žiadna ho neprijme za člena.

Ad 5. Menšina má tendenciu reprodukovať sa endogamne. Inak povedané, menšina má tendenciu sebaobrane sa uzatvárať kultúrne aj biologicky, a to úmerne miere svojho ohrozenia. S rastúcim ohrozením rastie miera uzavretosti menšiny. Endogamia má teda viac kultúrny ako biologický charakter. Miera intolerancie, ktorá sa v tomto prípade prejavuje uzatváraním sa skupiny do vlastného „sňatkového bazénu“ môže byť na strane menšiny niekedy väčšia ako na strane majority. Deje sa tak vtedy, keď menšina má pocit výnimočnosti alebo zvláštneho posolania.⁶ Deje sa tak tiež vtedy, keď rozdiel kultúr je v danom čase príliš veľký (napríklad komunity z islamských krajín v európskych krajinách) a menšina nie je v stave túto sociálno-kultúrnu vzdialenosť prekonať a uzatvára sa do seba.

Napriek svojej mnohodoménovosti uvedená definícia nerieši dve veci, o ktorých hovoria nasledujúce dva prístupy k problematike menšín - Giddensa a Tofflerových. Definícia nehovorí o tom, že aj majorita má tendenciu sa uzatvárať a vylučovať niektoré skupiny a takto akoby „vyrábať“ menšiny (pozri Giddens, 1999).⁷ Nehovorí tiež o tom, že menšinový zážitok,

³ Napríklad Slováci majú z obdobia, kedy boli v menšinovom postavení, v kolektívnej pamäti stále pocit krivdy a nedôvery voči Maďarom a Čechom ako skupinám, ako národom. Takisto majú svoj vlastný výklad udalostí na ktoré sa odvolávajú ako na svoju slávnu minulosť z ktorej čerpajú legitimitu svojej existencie. Tým istým udalostiam však napríklad Maďari prisudzujú iný význam. Inak povedané, samotné udalosti nie sú podstatné, dôležitý je ich výklad, ktorý všetci akceptujú a veria mu.

⁴ To, že menšina trvá biologicky je výsledok reprodukčného procesu, samozrejme, ale fakt narodenia sa do skupiny ešte neznamená fakt prijatia za jej člena. Rozhoduje rituálny akt prijatia, čo je úkon kultúrny a nie biologický. Sú prípady, kedy rodina narodené dieťa neprijme. Zo starobylého Ríma napríklad poznáme zvyk polozenia dievčaťa v košíku pred dvere na znak toho, že žien je v hospodárstve už dosť a ten, kto sa zľutuje, môže si dieťa vziať. Stredovek poznal odkladanie detí pred dvere kláštorov. Dnes ich odkladáme na chodbách nemocníc. Práve tak, ako naturálna skupina prijíma novonarodeného člena, práve tak ho môže po čase vylúčiť, resp. on môže zo skupiny sám odísť. V naturálnych skupinách sa takéto dramatické udalosti stávajú málokedy, členstvo v nich je nám obyčajne prisúdené doživotne - aj s identitou a stigmou, ktorá s tým súvisí. V otvorenej spoločnosti sú zmeny v identite do istej miery možné bez takýchto dramatických následkov.

⁵ Komunistický režim to nerešpektoval vo vzťahu k žiadnej skupine - my ako majorita sme to nejakou prežili a ustáli, etnickú skupinu akou boli Rómovia to destabilizovalo.

⁶ Napríklad enklávy karpatských Nemcov na Slovensku, Česi (aj Slováci) v Rumunsku, na Volyni na Ukrajine, atď.

⁷ Príkladom je rozvoj rómskej identity v krajinách strednej Európy, kde etnicky definované národy nie sú ochotné prijať Rómov ako svojich členov. Rómski aktivisti z toho usudzujú, že ak Rómovia nemajú ostať na

pocit „menšínovosti“, nie je vyhradený iba členom menšín, ale môžu ho autenticky prežívať aj členovia dominujúcej majority v súvislosti s plnením niektorej zo svojich sociálnych rolí (pozri Toffler, 1996). Obidve tieto skutočnosti sú dôležité pre právno-politické aj pre sociálno-politické opatrenia, ktoré zabezpečujú ochranu a rozvoj ľudí v menšinovom postavení.

A. Giddens (1999: 229) rozoznáva menšinu v štatistickom zmysle a v zmysle sociologickom. Za menšiny v sociologickom zmysle považuje „[...] pouzve skupiny, jejichž příslušníci jsou v *nevýhodě* oproti členům většinové populace a mají určitý pocit *skupinové solidarity* či *sounáležitosti*. Tato vzájemnost a společné zájmy se obvykle umocňují, když se příslušníci menšiny stávají terčem předsudků a diskriminace. Příslušníci menšiny se sami často považují za 'vyčleněné' z většinové společnosti. Obvykle bývají do určité míry fyzicky a sociálně izolováni od společnosti jako celku, soustředěni v určitých čtvrtích, místech, nebo oblastech dané země. Jen zřídka dochází ke sňatkům s příslušníky většiny nebo jiných menšin. Příslušníci menšiny často aktivně prosazují **endogamii** (tj. sňatky jen uvnitř skupiny), aby si udrželi kulturní svébytnost.“ Giddens teda menšinu chápe ako výsledok procesu sociálneho uzatvárania sa väčšiny a vylučovania „iných“ a ako výsledok snahy menšiny uchovať si svoju identitu.

Mechanizmus vylučovania sa môže týkať menšín, ako o nich hovorí definícia Wagleya a Harrisa, ale môže sa týkať aj skupín iného typu, napríklad ľudí postihnutých, chudobných, s alternatívnym životným štýlom a pod. Ich členmi sa ľudia môžu stať už nielen faktom narodenia sa do skupiny a rituálneho prijatia za člena (napríklad krstom), ale aj ako dôsledok „osudu“, nejakej sociálnej či politickej udalosti (napr. z večera na ráno môže človek pre politické zmeny prísť o majetok, postavenie a stať sa členom prenasledovanej politickej menšiny, môžu sa zmeniť hranice štátu a on sa ocitne v susednom štáte ako príslušník menšiny a pod.).

Pokiaľ Giddens vo svojom prístupe nespochybňuje dôležité kritérium menšiny, podľa ktorého sa skupina považuje za menšinu iba vo vzťahu k makroštruktúre, tak A. Toffler a H. Tofflerová (1996: 92-95) toto kritérium spochybňujú a stotožňujú menšiny so záujmovými skupinami a ešte širšie s rozmanitosťou skupín vôbec. V tomto zmysle sme každý členom nejakej menšiny, resp. niekoľkých menšín.

Tento prístup sa na prvý pohľad javí ako neužitočný, pretože ak sme všetci príslušníkmi nejakej menšiny, tak pojem *menšina* splýva s pojmom skupina a ako pojem, ktorý sa začal používať neskôr, sa stáva zbytočný. Zdanie však klame. Prístup Tofflerových rieši zložitú problematiku tých ľudí, ktorí v zmysle predchádzajúcich definícií nie sú príslušníkmi žiadnej menšiny, ale napriek tomu majú skúsenosť s menšinovým postavením. Ich zážitky, postavenie v spoločnosti a konanie sa neodlišujú od zážitkov, postavenia a konania tých, ktorí sú príslušníkmi klasických, tradičných menšín⁸. Dôležité je to vo vzťahu k sociálnej politike a sociálnej práci, kde je potrebné hovoriť o menšinách nielen ako o sociálnych skupinách, ale aj o menšinách ako o sociálnych kategóriách. Tento prístup umožňuje uvedomiť si, že sociálne intervencie používané v sociálnej práci s klasickými menšinami je možné využívať aj v práci so skupinami, ktoré s tradičnými menšinami, ktoré sú definované v legislatíve, nemajú zdanlivo nič spoločné.

Celkove možno povedať, že keď tzv. objektívne definície hovoria o menšine, majú na myslí minimálne tieto znaky:

okraji spoločnosti ako príslušníci akejsi nejasnej etnickej populácie, musia sa na báze svojej etnicity zmeniť v národ.

⁸ Ide o menšiny národnostné, etnické, jazykové, náboženské.

- znaky, o ktoré sa opiera menšinový status sú definované kultúrne;
- k menšinám a menšinovým skupinám môže dominujúca majorita pristupovať nerovnako, pretože nie sú dostatočne silné, aby sa ochránili pred takýmto prístupom;
- menšinovosť označuje skupinový status, nie individuálny a jednotlivci sa ho nemôžu ľahko a svojvoľne zbaviť;
- sociologický význam menšiny nie je totožný s matematickým významom menšiny ako početne menšej skupiny.

Perspektíva sociálne - kritická (pohľad očami menšiny)

V 70. a 80. rokoch minulého storočia v mnohých definíciách menšín sa začal klásť dôraz na nerovnaký prístup zo strany majority. Dávali ho do súvislosti s mocenskými vzťahmi a pomenovali ho ako dominovanie väčšiny a väčšinu pomenovali dominujúcou časťou spoločnosti. Zdalo by sa, že to nie je nič nové, na nerovnosť vzťahu väčšina - menšina upozornil už predsa L. Wirth (pozri vyššie). Nová bola ale zmena optiky - z problematiky menšín, čiže problému, ktorý má väčšina s menšinou, sa stala otázka vzťahu dominujúcej časti spoločnosti a menšiny. Dominujúca majorita sa učila nazerať tento vzťah aj z pozície menšiny a jej pohľadom. Majorita sa učila tiež rešpektu k menšinám.⁹ Malo to však jeden nedostatok - prílišné zdôrazňovanie mocenského aspektu vzťahu *väčšina - menšina*. Deformovalo to mnohodimenzionálnosť problematiky. O tom, či dané skupiny budú v spoločnosti považované za menšinu, alebo nie rozhoduje síce vo veľkej miere dominujúca majorita, ale nemožno prehliadať, že o tom rozhodujú tiež samotné tieto skupiny, a to tým, či sa rozhodnú sebaobranne sa uzavrieť a utvoriť menšinu a svojou intoleranciou tak vnútiť majorite svoje menšinové postavenie (napríklad čínske komunity, islamské komunity), alebo nie. Ide tiež o to, že mnohé skupiny, považované za tradičné menšiny (etnické a rasové, národnostné, jazykové, náboženské), existujú nezávisle na tom, či im dominujúca časť spoločnosti z titulu svojho dominujúceho postavenia láskavo prideli alebo neprideli status menšiny. Tradičné menšiny existovali, existujú a budú existovať ako svojbytné skupiny nezávisle od vôle dominujúcej majority, nezávisle od toho, ako ich pomenuje a čo sa s nimi snaží urobiť.

Musil a Navrátil (1999) uvádzajú definíciu menšiny podľa Shaefera takto: „Shaefer (1996:5) definuje menšinu jako *‘podřízenou skupinu, jejíž příslušníci mají významně méně kontroly nebo moci nad svými životy než mají příslušníci dominantní nebo většinové skupiny.’* Charakteristickými znaky takto vymezené menšiny podle Shaefera jsou:

1. tělesné nebo kulturní charakteristiky, které jejich příslušníky odlišují od příslušníků dominantní skupiny,
2. zkušenost předsudečnických postojů a znevýhodnění,
3. příslušnost k minoritní skupině není dobrovolná,
4. pocit solidarity s jinými příslušníky téže skupiny,
5. sňatky jsou uskutečňované obvykle mezi příslušníky téže skupiny.“

⁹ Tento proces sa samozrejme netýkal krajín, kde vládol komunistický režim. V týchto krajinách sa to učíme až teraz. Mnohé bývalé komunistické krajiny prešli (prechádzajú), obdobím takmer ničím neobmedzenej vlády väčšiny, ktoré legitimitu svojej moci opierali o výsledky demokratických volieb. Vychádzali z presvedčenia, že spolu so získanou väčšinou získali aj právo svojvoľne rozhodovať o živote tých, ktorí ostali v menšine. Nepokryte uplatňovali zásadu, podľa ktorej víťaz berie všetko. Prejavilo sa to nielen nerešpektovaním a nereflektovaním názorov politickej menšiny - opozície (napríklad na Slovensku v rokoch 1994 - 1998, v Bielorusku doteraz), ale aj svojvoľným konaním vo vzťahu k etnickým a národnostným menšinám (napríklad na Slovensku vo vzťahu k maďarskej menšine v rokoch 1992 - 1998 a k rómskej menšine po celé obdobie, práve tak dobre by bolo možné uviesť krajiny bývalej Juhoslávie, o krajinách bývalého ZSSR ani nehovoriac, ale do istej miery aj ČR vo vzťahu k rómskej menšine).

Celkovo možno povedať, že tzv. sociálne - kritické definície považujú diskrimináciu menšiny a jej obmedzený prístup ku zdrojom spoločnosti za definičný znak menšiny. V súvislosti s tým zdôrazňujú ďalšie súvisiace znaky:

- exklúziu menšiny a súvisiace sociálne uzatváranie sa menšiny,
- skúsenosť znevýhodnenia a súvisiaci pocit skupinovej diskriminácie a na tom základe sa rozvíjajúcu vnútroskupinovú solidaritu,
- deklarácia príslušnosti k menšine nie je tak dôležitá ako pocit diskriminácie.

Tento prístup hovorí o tom, že za postavenie a situáciu menšiny zodpovedá dominujúca majorita. Ak menšina prijme tento uhol pohľadu nekriticky, bez reflexie, hrozí jej nebezpečie, že začne strácať pocit zodpovednosti za svoj osud a za svoje postavenie a osudy bude stále viac obviňovať majoritu.¹⁰

Na pôde tohoto prístupu sa hovorí o kolektívnych právach menšín. Z hľadiska metód intervencie na pôde sociálnej práce sa hovorí o potrebe antiopresívnych intervencií.

Perspektíva občianska (pohľad očami majority)

Definície tohoto druhu nie sú vyjadrené explicitne vo vedeckých publikáciách či v legislatíve. Možno ich odvodiť skôr z politickej praxe, z prístupov verejnej správy k riešeniu tzv. problémov s menšinami. Ide o prístupy, ktoré zdôrazňujú, že vo verejnom priestore má každý občan rovnaké práva a rovnaké povinnosti, že pred zákonom sú si všetci rovní, že špecifické opatrenia na ochranu menšín je treba robiť až vtedy, keď vzniknú problémy s diskrimináciou, že vyrovnávacie opatrenia sú neprípustné, pretože narušajú rovnosť občanov.

Tento prístup je necitlivý na riešenie situácie menšín, ktoré nie sú dostatočne silné a vyspelé, aby voči majorite uhájili svoju odlišnosť. To, že vychádza striktnie z občianskeho princípu znamená, že menšinovosť je čisto záležitosťou individuálnou a vnútornou záležitosťou menšiny, čo znamená, že menšinová kolektívna etnická identita je pre verejný priestor nezaujímavá dovtedy, kým menšina nie je v stave do tohto priestoru vniesť svoje záujmy tak, aby sa stali legitímnym problémom celej spoločnosti. V podmienkach etnických štátov strednej Európy to znamená zvýšené nebezpečie asimilácie všetkých menšín, predovšetkým ale tých, ktoré nie sú dostatočne silné početne, politicky, alebo ekonomicky, alebo kultúrne svojou identitou.

Tento prístup hovorí o tom, že za svoje postavenie a situáciu si môžu menšiny zväčša sami, resp. že pomôcť si musia predovšetkým sami, pretože štát im môže zabezpečiť iba rovné postavenie jednotlivých príslušníkov menšiny pred zákonom a z legislatívneho hľadiska rovný prístup jednotlivých ich príslušníkov k príležitostiam. Kolektívne práva menšín a vyrovnávacie opatrenia sa považujú za neprijateľné. Dôsledkom je zvýšené nebezpečie asimilácie a znížená úroveň ochrany menšín.

¹⁰ To sa stalo napríklad Slovákom vo vzťahu k Maďarom v období Rakúsko – Uhorska, do istej miery tiež Poliakom vo vzťahu k Rusom ako okupačnej mocnosti pred rokom 1918.